

ATEX 114 VERVANGT ATEX 95

Explosieveiligheid in bedrijf kan beter

Veel bedrijven blijken in de praktijk de explosieveiligheid niet goed (genoeg) geregeld te hebben. Omdat werkgevers verantwoordelijk zijn voor de veiligheid van hun medewerkers is het dus zaak om de explosieveiligheid op orde te krijgen. Daarnaast worden bedrijven in de nabije toekomst ook nog eens geconfronteerd met een aantal wijzigingen van de wet- en regelgeving en richtlijnen omtrent explosieveiligheid. De Europese richtlijnen en de Nederlandse praktijkrichtlijnen worden herzien.

TEKST: JOOST DE KLERK EN DOMINIQUE VAN SUJLEKOM

Op alle locaties waar een brandbare stof een explosief mengsel kan vormen met lucht is ATEX van toepassing. ATEX komt van de Franse afkorting voor ATmosphères EXplosibles; explosieve atmosferen in het Nederlands. ATEX bestaat uit een tweetal Europese richtlijnen: richtlijn 1999/92/EG (ATEX 137) en richtlijn 94/9/EG (ATEX 95). Op 20 april is ATEX 95 vervangen door richtlijn 2014/34/EU (ATEX 114) en ATEX 137 omgedoopt naar ATEX 153, voorlopig nog zonder wijzigingen. ATEX 137/153 is een sociale richtlijn, die werkgevers verplicht alle nodige maatregelen te treffen om de explosieveiligheid te kunnen garanderen. ATEX 95/114 is een productrichtlijn en is van toepassing op explosieveilige apparatuur en beveiligingssystemen. In Nederland is ATEX 137 geïmplementeerd in het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit) en ATEX 95 in het Warenwetbesluit Explosieveilig materieel. Op grond van het Arbobesluit ben je als werkgever verplicht de mogelijke explosierisico's altijd te (laten) beoordelen als onderdeel van de risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E). Indien zich als gevolg van aanwezige brandbare stoffen een explosieve atmosfeer kan voordoen, moet je de locaties waar sprake is van mogelijk explosiegevaar indelen in gevarenzones. Het type gevarenzone hangt af van de waar-

schijnlijkheid van het aanwezig zijn van de explosieve atmosfeer in de werkomgeving.

Explosieveiligheidsdocument

In Nederland kun je de indeling in gevarenzones doen op basis van de Nederlandse praktijkrichtlijnen NPR 7910, deel 1 (gasexplosiegevaar) en deel 2 (stofexplosiegevaar). Deze praktijkrichtlijnen dienen als praktisch hulpmiddel ter nadere uitvoering van de norm NEN-EN-IEC 60079-10. De norm bestaat uit twee afzonderlijke delen voor gasexplosiegevaar (deel 10-1) en stofexplosiegevaar (deel 10-2). In de norm staan de principes voor het vaststellen van de gevarenzone-indeling. Afhankelijk van de zone en het type stof is het noodzakelijk doeltreffende technische en organisatorische maatregelen te treffen om de waarschijnlijkheid van een explosie aanvaardbaar klein te maken. Deze maatregelen moeten samen met de risicobeoordeling en de zonerings vastgelegd worden in een explosieveiligheidsdocument (EVD). Dit document moet je *up-to-date* houden en voorafgaand aan iedere relevante wijziging aanpassen. Een regelmatige check, zoals ook bij de RI&E is wenselijk. Wij zien in de praktijk dat bedrijven de explosieveiligheid in veel gevallen niet goed (ge-

noeg) geregeld hebben. Het EVD ontbreekt of is wel aanwezig, maar niet up-to-date. Of het EVD correspondeert niet met de huidige situatie. Als werkgever ben je verantwoordelijk voor de veiligheid van de medewerkers. Hoogste tijd dus om de explosieveilichheid op orde te krijgen! Nog te vaak worden we in het nieuws geconfronteerd met gas- en stofexplosies met gewonden of zelfs doden tot gevolg. Dat moet beter! Iedereen kan daar aan bijdragen. Als onderdeel van het garanderen van de veiligheid van werknemers, wordt hen in voorkomende gevallen een training aangeboden. Wij zien dat die trainingen vaak te generiek zijn en daarmee niet aansluiten bij de belevingswereld van de trainee. De kennisoverdracht is niet toegespitst op de specifieke situatie binnen het bedrijf. Wij pleiten dan ook voor *in-company* maatwerk trainingen. Daarnaast is training een momentopname als het gaat om kennisoverdracht. Onderzoek heeft ons geleerd dat, indien mensen de trainingsstof niet binnen een uur na de training in praktijk kunnen brengen, ze vijftig procent van de kennis alweer zijn vergeten. Daarom raden we bedrijven aan om een trainingsmoment op te volgen met een online kennisbehoud proces (*e-learning*). Zo kan een bedrijf op ieder moment aantonen dat haar medewerkers over voldoende en actuele kennis op het gebied van explosieveilichheid in hun werkomgeving beschikken. Dit is vooraleerst belangrijk naar de medewerkers toe, maar wordt ook door inspecterende instanties meer en meer vereist.

Wijzigingen op komst

Goed om te weten is dat enkele wijzigingen van de wet- en regelgeving op komst zijn. Zo is er een revisie van de NPR 7910 in de maak. De nieuwe ATEX 114 wordt geïmplementeerd in het Warenwetbesluit explosieveilig materieel 2016 en is vooral van belang voor de fabrikanten van explosieveilige apparatuur, maar ook de gebruiker moet rekening houden met een aantal wijzigingen. De laatste wijziging, met de minste gevolgen, is de omdoping van ATEX 137 naar ATEX 153. Dit betreft een naamwijziging, de richtlijn zelf wordt voorlopig nog niet gewijzigd. De nieuwe Europese product-richtlijn 2014/34/EU (ATEX 114) vervangt de ATEX 95 per 20 april 2016. Dat betekent dat alle nieuwe explosieveilige apparatuur en beveiligingssysteem per 20 april 2016 aan de nieuwe richtlijn moeten voldoen. Dit heeft voornamelijk gevolgen voor de fabrikanten van explosieveilige apparatuur en beveiligingssysteem. De reden van de aanpassing is de harmonisering van de terminologie en procedures in de bestaande Europese richtlijnen. Dit proces staat bekend als *New Legislative Framework*, afgekort NLF. Het doel van het NLF is:

- Het versterken van de bestaande regels.
- Het optimaliseren van de manier waarop de eisen worden toegepast door bedrijven en in de praktijk worden afgedwongen door de autoriteiten.

De belangrijkste wijzigingen van ATEX 114 ten opzichte van ATEX 95 zijn:

BRANCHES DIE MET EXPLOSIERISICO'S TE MAKEN KUNNEN KRIJGEN

Afvalverwerkingsbedrijven, chemische industrie, energiecentrales, farmaceutische industrie, gasbedrijven, houtverwerkende industrie, landbouw, levensmiddelenindustrie, metaalverwerkende bedrijven, raffinaderijen, recyclingbedrijven, veevoederindustrie, verfspuiterijen, vuilstortplaatsen en weg- en waterbouwkunde.

■ Voorbeelden explosierisico

- Bij afvalwaterbehandeling in waterzuiveringsinstallaties kunnen de gistingsgassen die ontstaan, explosieve gas/luchtmengsels vormen.
- In de chemische industrie worden brandbare gassen, vloeistoffen en vaste stoffen in diverse processen omgezet en verwerkt. Bij deze processen kunnen explosieve mengsels ontstaan.
- Bij het vrijkomen van aardgas, zoals door lekkages, kunnen explosieve gas/lucht-mengsels worden gevormd.
- Bij het bewerken van houten werkstukken komt houtstof vrij dat bijvoorbeeld in filters of silo's explosieve stof/lucht –mengsels kan vormen.
- Als gietproducten van (licht) metaal worden vervaardigd, kan bij de oppervlakbehandeling (slijpen) explosief metaalstof ontstaan. Dit metaalstof kan in collectoren een explosierisico teweegbrengen.
- Bij het transport en de opslag van graankorrels en suiker kunnen explosieve stoffen ontstaan. Als deze worden afgezogen en in filters gescheiden, kan in het filter een explosieve atmosfeer ontstaan.

Bron: Stichting ATEX

- Meer producttoezicht.
- Strengere eisen voor importeurs van explosieveilige apparatuur en beveiligingssysteem.
- EG-verklaring van overeenstemming (de CE-verklaring) heet voortaan EU-conformiteitsverklaring.
- Notified bodies dienen een nieuwe accreditatie te verwerven.
- ATEX certificaat (EC-Type examination certificate in het Engels) wordt een certificaat van EU-typeonderzoek (EU-Type examination certificate in het Engels).
- ATEX 95 certificaten van bestaande apparatuur en beveiligingssysteem blijven geldig. Nieuwe apparatuur en beveiligingssysteem en aanpassingen aan bestaande apparatuur en beveiligingssysteem (vanaf 20 april 2016) dienen te voldoen aan de eisen van ATEX 114.
- De minimale veiligheidseisen in de nieuwe richtlijn en de geharmoniseerde normen veranderen niet na het van kracht worden van ATEX 114.
- Belangrijk om te weten voor gebruikers is dat de huidige ATEX 95 certificaten geldig blijven. Maar, zodra explosieveilige apparatuur of beveiligingssysteem worden aangepast of vernieuwd, is ATEX 114 van toepassing.

De NPR 7910 wordt herzien vanwege de gewijzigde normen NEN-EN-IEC 60079-10-1 (gasexplosiegevaar) en NEN-EN-IEC 60079-10-2 (stofexplosiegevaar). Deel 1 is gepubliceerd op 1 december 2015 en deel 2 op 1 maart 2015. Wanneer de nieuwe NPR 7910 uitkomt en wat de gevolgen zijn, is op dit moment nog niet bekend. ☒

Joost de Klerk is adviseur bij Tauw en Dominique van Suijlekom, is CTO van KMS energy group.

